

Aan de minister van Veiligheid en Justitie
De heer mr. G.A. van der Steur
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG

Datum
27 november 2015

Onderwerp
Advies Evaluatie- en
uitbreidingswet Bibob

Uw kenmerk
-

Ons kenmerk
JtH/RvZ/JT/2015/138

Bijlage(n)

Geachte heer Van der Steur,

Actal, het Adviescollege toetsing regeldruk, heeft onder andere als taakopdracht om de regering of beide Kamers der Staten-Generaal te adviseren naar aanleiding van signalen uit de samenleving over mogelijkheden om de regeldruk te verminderen. Wij hebben signalen ontvangen over regeldruk die bedrijven ondervinden bij procedures die zij moeten doorlopen in het kader van de Evaluatie- en uitbreidingswet Bevorderingen integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur (Bibob). De signalen betreffen bedrijven met filialen in verschillende provincies. Deze bedrijven moeten voor elk filiaal in iedere provincie opnieuw de Bibob-procedure doorlopen en daarbij veelal dezelfde informatie aanleveren. Dit wordt als onnodige regeldruk ervaren. Wij hebben onderzoek gedaan naar dit signaal. In deze brief adviseren wij u hoe de regeldruk rondom de Bibob-procedure verminderd kan worden.

Meer selectief en risicogericht gebruik Bibob

De Evaluatie- en uitbreidingswet Bibob (juli 2013) beoogt onder andere om de Bibob-procedures meer selectief en risicogericht toe te passen. Daartoe maakt de wet onderscheid tussen onderzoeken die door de bestuursorganen zelf kunnen worden uitgevoerd zonder tussenkomst van het Landelijk Bureau Bibob (LBB), en meer diepgaande onderzoeken door het LBB. De achterliggende idee is dat hierdoor voorkomen wordt dat Bibob-onderzoeken weinig maatwerk bieden en onnodig diepgaand zijn.

De Monitor toepassing Wet Bibob laat zien dat die bestuursorganen die Bibob-beleid hebben, dit vrijwel altijd van toepassing hebben verklaard op vergunningen (99%). Een minderheid past de wet toe op subsidies, overheidsopdrachten en vastgoedtransacties van de overheid. Maar hier is wel sprake van een sterke stijging: tussen 2013 en 2015 was er sprake van een ruime verdubbeling van het aantal Bibob-procedures. Bestuursorganen reiken zo'n 9.000 vragen-formulieren uit. Over 6.000 hiervan wordt een besluit genomen.¹ In slechts 5% van de gevallen beslist het bestuursorgaan negatief op de aanvraag.²

¹ De Monitor maakt niet duidelijk of de resterende 3.000 formulieren wel zijn ingediend. Ook is niet duidelijk of en in hoeverre het niet indienen van formulieren het gevolg is van het vermoeden "tegen de lamp te lopen" of dat bedrijven ten onrechte zijn ontmoedigd door de regeldruk die de Bibob-procedure met zich meebrengt.

² In 91% van deze 6.000 gevallen wordt de aanvraag zonder aanvullende voorwaarden verleend, in 3% onder voorwaarden en in 1% wordt de bestaande situatie na heroverweging in stand gehouden. In slechts 2% wordt de aanvraag geweigerd en in 3% wordt de bestaande situatie ingetrokken, ontbonden of beëindigd. In ruim 200 van de 6.000 gevallen verricht het LBB nader onderzoek. Bij ongeveer de helft hiervan wordt een beschikking niet verleend.

Contact

Wijnhaven 26
2511 GA Den Haag

Postbus 16228
2500 BE Den Haag

T (070) 310 86 66
F (070) 310 86 79

www.actal.nl
info@actal.nl

Bovenstaande gegevens vormen een indicatie dat met name bij Bibob-onderzoeken die door bestuursorganen zelf worden toegepast, er sprake is van “overshooting”. Het lijkt erop dat bestuursorganen Bibob ook gebruiken als er geen expliciet en concreet vermoeden is van problemen met betrekking tot de integriteit van de betrokken bedrijven. Dit betekent dat bedrijven in veel gevallen ten onrechte de Bibob-procedure moeten doorlopen.

Wij adviseren om de Bibob-procedure meer risicogericht en selectief te gebruiken, met name door de procedure alleen te gebruiken als er concrete vermoedens zijn van problemen met betrekking tot de integriteit van de betrokken bedrijven.

Beperken van de uitvraag van informatie

Bestuursorganen mogen sinds juli 2013 geen eigen vragen meer voorleggen aan bedrijven. De Regeling Bibob-formulieren bevat standaard vragenformulieren die bestuursorganen moeten gebruiken bij hun onderzoek naar problemen met integriteit. Het bestuursorgaan kan uit deze vragenformulieren wel een selectie van vragen (vragenlijst) maken voor het verkrijgen van gegevens en bescheiden. Vanuit het oogpunt van het beperken van regeldruk verdient het aanbeveling dat bestuursorganen geen vragen aan bedrijven voorleggen waarvan beantwoording niet nodig is voor het onderzoek. De Monitor toepassing Wet Bibob geeft echter aan dat twee van de drie (68%) bestuursorganen het gehele vragenformulier uitreiken aan aanvragers binnen de sectoren waarop Bibob- beleid van toepassing is verklaard. Een meerderheid van de bestuursorganen lijkt daarmee geen nadere selectie van vragen uit het vragenformulier te maken maar het gehele formulier aan de te onderzoeken bedrijven voor te leggen. De Monitor geeft tevens aan dat slechts 39% van de bestuursorganen het vragenformulier naar aanleiding van de Regeling Bibob-formulieren heeft aangepast. Dit betekent dat meer dan de helft het formulier *niet* heeft aangepast.

Wij adviseren u er zorg voor te dragen dat bestuursorganen hun vragenformulier aanpassen aan de Regeling Bibob-formulieren.

Wij adviseren bovendien te bevorderen dat bestuursorganen niet standaard de gehele vragenlijst aan de te onderzoeken bedrijven voorleggen maar alleen dat deel van de vragenlijst dat echt nodig is voor het onderzoek (‘need to know’).

Eenduidigheid van de informatie-uitvraag

De Regeling Bibob-formulieren maakt het voor bestuursorganen mogelijk om de vastgelegde vragen te redigeren dan wel meer op maat te formuleren. Dit kan ertoe leiden dat bedrijven met vestigingen in meerdere provincies en gemeenten met verschillende vragen te maken krijgen waarmee de betreffende bestuursorganen dezelfde informatie willen verkrijgen. De vraag is daarbij in hoeverre het stellen van geredigeerde vragen bedrijven toch onnodig beweegt om informatie aan te leveren die ze strikt genomen niet behoeven aan te leveren.

Wij adviseren om alleen met de gestandaardiseerde vragenlijsten te gaan werken en niet toe te staan dat deze vragen worden geredigeerd.

Maak de uitwisseling mogelijk tussen bestuursorganen van zakelijke gegevens over rechtspersonen

Uit het signaal komt naar voren dat bedrijven met filialen in verschillende provincies in iedere provincie apart en opnieuw een Bibob-procedure moeten doorlopen. Deze bedrijven ervaren in hun ogen onnodige regeldruk indien zij dezelfde gegevens telkens opnieuw aan een provincie dienen aan te leveren. Ondanks de aandacht die de Memorie van Toelichting van de Wet Bibob geeft aan éénmalige gegevensuitwisseling, zijn de mogelijkheden daartoe in de praktijk beperkt als gevolg van artikel 28 uit die wet. Dit artikel verbiedt om informatie verkregen uit de Bibob-procedures tussen bestuursorganen uit te wisselen. Vanuit privacy oogpunt is het begrijpelijk dat justitiële gegevens over natuurlijke personen niet uitgewisseld mogen worden. Er zijn echter ook bedrijfsgegevens waar deze bezwaren minder of in het geheel niet op van toepassing zijn. Het betreft dan bijvoorbeeld informatie over de financiële structuur, zeggenschap, koopaktes en financieringsovereenkomsten. Door het voor provincies en gemeenten in het kader van Bibob mogelijk te maken om dergelijke objectieve bedrijfsinformatie onderling uit te wisselen wordt voorkomen dat bedrijven in iedere provincie of gemeente telkens opnieuw dezelfde informatie moet aanleveren.

Wij adviseren om door aanpassing van artikel 28 het voor bestuursorganen mogelijk te maken om in het kader van Bibob-procedures gegevens uit te wisselen die de rechtspersoon betreffen, bijvoorbeeld over de financiële structuur, zeggenschap, koopaktes en financieringsovereenkomsten.

Verder kan het gebruik van een digitale databank of “kluis” een herhaalde uitvraag van gegevens voorkomen.³ Bedrijven kunnen daarbij partijen toegang geven tot bepaalde informatie in de kluis.

Wij adviseren om te bezien of en in hoeverre de ontwikkeling van een digitale databank of “kluis” in het kader van Bibob-procedure bij kan dragen aan het verminderen van de herhaalde uitvraag van gegevens bij bedrijven.

Wij vertrouwen er op u met dit advies van dienst te zijn geweest en zien uw reactie graag tegemoet.

Hoogachtend,

w.g.

J. ten Hoopen
Voorzitter

R.W. van Zijp
Secretaris

³ Het Ondernemingsdossier zou kunnen voorzien in een dergelijke kluis. Het dossier wordt op dit moment echter nog onvoldoende door bedrijven en overheden gebruikt om als digitale kluis te functioneren. Minister Kamp heeft in het Algemeen Overleg in de Tweede Kamer d.d. 30 september 2015 toegezegd dat EZ in nauwe samenwerking met het bedrijfsleven het gebruik van het Ondernemingsdossier wil aanmoedigen.